

létezett, amit hallott, vagy mert elsősorban a meseszöveges egyenes ívére figyelve tartotta fölősegesnek, és nem annyira a gyerekek miatt.

A témát összegezve azt mondhatjuk: annak, hogy a népmesében kevés, elszórt elemként van jelen Erősz, az erotika akár plátói, akár testi szerelem formájában, illetve ezekben az esetekben is szimbólumként, nem ez az oka. Sokkal inkább az, hogy a magányos mesélő a hallgatóság figyelmét lekötendő a kalandra, történetre volt kénytelen koncentrálni, és nem a szerelem állomásaira a hírtől vagy az ismerkedéstől a megismerés stációin át a házasságig. Oka volt az is, hogy a hétköznapi életben sem találtak olyan szigeteket, ahol kifinomulhattak volna a kapcsolatteremtés állomásai. Ezért is feltűnő, ha ilyesmire

bukkanunk egy-egy népmesénkben, s nyomban arra gyanakodhatunk: széphistória a történet alapja. Végül, de nem utolsósorban: a mindennapi élethez, saját érzelmi életükhöz nem volt szükségük a szerelmi történetek pótlékára.

Irodalom

ARANY László: *Fehérlófia*. Unikornis Kiadó, Bp, 1996.

A szerelem kertje (Szerk: HOPPÁL Mihály, SZÉPES Erika). Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp, 1987.
BENEDEK Elek: *Magyar mese és mondavilág I-III*. Könyvértékesítő Vállalat, Móra Kiadó, Bp, 1988.
DOBOS Ilona: *Gyémántkőgyöngy*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp, 1981.

Erősz a folklórban (Szerk: HOPPÁL Mihály, SZÉPES Erika). Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp, 1987.
ILLYÉS Gyula: *Hetvenhét magyar népmese*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp, 1993.

A szabadság szigetei

Az Általános Művelődési Központok esélyeiről

Története során az ÁMK-mozgalom már sok érdekes fordulatot és eseményt ért meg. Azt azonban talán mégis sokan enyhé meglepetéssel vehették észre, hogy az 1998-as Bajai Őszön (ez az általános művelődési központok országos szakmai értekezlete) a felszólalók nagy részéből elemi erővel tört fel a szabályozás iránti vágy (1). Hogy ez az érzés az egykori „let's play ÁMK” (2)-feeling izgalmainak elhalványulásából, vagy az 1970-es évek jogszabályi bizonytalanságainak a minisztériumok kettéválásából adódó utánérzetéből adódik-e, nem tudható. Valószínűbb, hogy pusztán a kultúra általános elszegényedéséből adódó félelmek indukálhatták, hogy a résztvevők a jelenlévő minisztériumi képviselőktől a szabályozás (ebből adódóan a pénzügyi szabályozás) minél mélyebbre ható kiterjesztését követeljék.

Mindez persze sovány vigasz mindazoknak, akik továbbra is kitarának az ÁMK-k érdekérvényesítő képességének minél hathatósabb kiterjesztése mellett, akik nem várják a szabályozást felülről, még ha az biztos („pántlikázott”) pénzekkel járna is együtt. Persze, hál' istennek, a minisztériumok

sem preferálják már igazán az olyan jellegű bürokratikus szabályozást, amely előírná, hogy egy ÁMK-nak milyennek kell lennie, milyen szervezeti struktúrát kell kialakítania, és így tovább.

Szabályozni persze kell. Kérdés, mit és hogyan.

Jelen írás nem vállalkozhat arra, hogy a kérdést minden aspektusából megvizsgálja. Az alábbiakban a szabályozásnak csupán egyetlen szeletét vesszük górcső alá: a helyi művelődési rendelet megalakítása során felmerült kérdéseket próbálom úgy elrendezni, hogy abból kirajzolódjék a háttér, amely előtt az ÁMK-k alkufolyamatai lefolytathatók.

Kultúra, művelődés, oktatás

Az első kérdés nem túlságosan bonyolult: hol van a helye az ÁMK-knak a művelődési rendeletben?

A válasz egyértelmű: az 1997. évi CXL. törvény a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről a IV. részben (A közművelődésről) kimondja, hogy „közművelődési intézmény szerepét – az 1. számú melléklet o, pontjában meghatározott feltételek fennállása esetén – betöltheti (...) az oktatási és közművelődési, illetőleg egyéb feladatokat ellátó általános művelődési központ.” Az idézetben említett o, pont pedig nem más, mint a törvény fogalomtárában szereplő definíció, amely a közművelődési intézményeket írja körül. Eszerint közművelődési intézménynek minősül „a lakosság közösségi közművelődési tevékenységéhez erre a célra alapított, fenntartott, működtetett, megfelelő szakmai, személyi, infrastrukturális feltételekkel és alapító okirattal rendelkező költségvetési szerv vagy egyéb fenntartású intézmény.” Hogy mi tekinthető megfelelő szakmai, infrastrukturális feltételnek, ez ugyan lehetne hosszas vita tárgya, az azonban már ugyancsak kérdéses, hogy a megoldást valamiféle minisztériumi szabályozásban kellene keresni (mint ahogyan például az iskolák esetén van leíró minisztériumi rendelkezés arról, mivel kell rendelkeznie egy oktatási intézménynek). Tartalma miatt a művelődés (még intézményszerű formájában is, mint közművelődés) sokkal nehezebben körülírható, mint az oktatás: nem véletlen, hogy maga a törvény kísérletet sem tesz rá, beéri csu-

pán a közművelődési tevékenységek meghatározásával.

(A csepeli rendelet előkészítési munkálatai során kísérletet tettünk a kultúra fogalmának egy olyan meghatározására, amely elképzelésünk szerint pótolta volna azt a fogalmi űrt, amely a törvényben jelzett közművelődési tevékenységek, valamint a művelődés elvont fogalma között tátong. A meghatározás (3) azonban még így is elég általános volt ahhoz, hogy abba a kultúrának ne csupán tevékenységekben megjelenő tartalmai férjenek bele, hanem például a kultúrateremtő tevékenység objektívációi is, azaz a tárgyi kultúra, környezetünk kultúrája, de még szociális kapcsolatrendszerünk is. Ez a megfogalmazás végül kimaradt a rendeletből, talán még így is túlságosan elméleti megközelítése miatt, talán azért, mert kimondva-kimondatlanul olyan pénzügyi kondíciókat követelt volna meg, amelynek megteremtését az önkormányzat nem tudta volna felvállalni.)

Visszakanyarodva az eredetileg föltesztett kérdéshez: az ÁMK-k fennállásuk évtizedei alatt már bebizonyították, hogy helyi társadalmuk értékes kultúrateremtő, kultúraközvetítő helyszínei tudnak lenni. Közművelődési szerepüket a törvény nem előírta, hanem legitímálta.

A probléma persze nem is ezzel volt. A kérdés ahhoz az ÁMK-k létrejöttét is eredményező (ezen intézmények filozófiájának sarkalatos pontjául szolgáló) gondolatig nyúlt vissza, hogy oktatás és művelődés olyan szerves egységet alkot, amelyet analitikusan elválaszthatunk ugyan, ám a személyiségfejlődésben, a hétköznapi életben sohasem válik szét élesen. Az ÁMK-k igazgatásának, önmeghatározásának, mindennapi munkájának szempontjából a probléma éppen úgy fogalmazódott meg, hogy a minisztériumok kettéválasztása miként csapódik majd le az ÁMK-k működését meghatározó jogszabályi környezetben. A kérdés persze túlmutat önmagán s átvezet bennünket a következő gondolathoz, az ÁMK-k művelődési tevékenységeihez, illetve ahhoz, hogyan

jelenítse meg mindezeket a helyi művelődési rendelet.

Az 1997. évi. CXL. törvény 77. paragrafusa felhatalmazza az önkormányzatokat arra, hogy közművelődési céljaik kitűzésére, azok megvalósításának előmozdítására helyi rendeletet alkothassanak. A művelődés tartalmainak megfogalmazása, szervezeti formáinak kialakítása a polgárok joga, a feltételek megteremtése az önkormányzatok kötelessége.

Legalábbis elméletben. Hogy egy település polgárai élnek-e kulturális igényeik artikulálásának jogával, képesek-e megfogalmazni kulturális igényeiket, illetve az önkormányzat

képessége megteremteni a „megfelelő” személyi, infrastrukturális feltételeket, az már más kérdés.

(Csepelen, Budapest egyik legszegényebb kerületében egyik is, másik is probléma volt. A kulturális érdekek megfogalmazása gyakran hiábavalónak tűnhet akkor, ha a művelődési intézmények nem rendelkeznek mindazokkal a feltételekkel, ame-

lyekkel megvalósíthatnák azokat. Ebből a szorító csapdahelyzetből kitörni különösen nehéz, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a kulturális igények megfogalmazása során mindazok a művelődési tartalmak kerülnek előtérbe, amelyeket szokás a „heteronóm kultúra” kifejezéssel is jelölni: márpedig ezen a területen csak elvben van versenyhelyzet a szó-rakoztató központok, a multiplex mozik, a bevásárlócentrumok és a századvégi le-robant, technikai és pénzügyi szempontból egyaránt komoly segítségre szoruló művelődési házak között.)

Ezzel összefüggésben érdemes kitérni arra is, hogy milyen állapotban érte a művelődési szakmát a rendeletalkotás kihívása. Nyilván nem szükséges itt hosszasan részletezni azt, hogyan sarkallta a művelődési intézményeket új és új erőfeszítésekre a paradigmaváltás kényszere. Az azonban mindenképpen megemlíthető, hogy a folyamat még most, a kilencvenes évek végén sem ért véget. Nagyon nehéz helyzetbe kerültek hát az önkormányzatok, hiszen ha komolyan szerették volna venni a helyi rendeletalkotásból rájuk háruló feladatot (mint ahogyan vélhetőleg vették is), segíteniük kellett (volna) a

művelődési szakmát is, hogy az kialakíthassa magából a jövő évezred művelődési stratégiáit.

(Csepelen a helyi művelődési rendelet megalkotása felé az első lépést a szakma tette meg. A kerület művelődési házainak vezetői egy tervezetet készítettek, amelyet azután az önkormányzat asztalára tettek le. Az önkormányzat képviselője folyamatosan részt vett a rendeletalkotás előkészítő munkálataiban, a tervezet vi-

A rendszeres művelődési közösségek működtetése az általános művelődési központok művelődési tevékenységeinek csupán egyharmadát adja, szemben a művelődési házakkal, amelyek tevékenységszerkezetében ezek a közösségek a tevékenységek felét, helyenként több mint a felét teszik ki. Ebből következően az ÁMK-kban nagyobb az alkalmi rendezvények aránya (durván egyharmad ez is) a művelődési házakéhoz viszonyítva (ez ott körülbelül egynegyed).

tájában.

Érdekes módon a kérdés, hogyan, milyen feladatokkal szerepeljen az Általános Művelődési Központ a tervezetben, nem merült fel. Ennek oka valószínűleg a rendeletalkotásnál követett eljárás volt, mely szerint az intézmények már kialakults jól bevált feladatfelosztását a rendelet egyszerűen leképezte (megfogalmazta, majd a rendelet szövegébe emelte), így az ÁMK feladatait nem pedagógiai-művelődési komplexitásának elmélete, hanem napi gyakorlatában már eddig is elvégzett feladatai alapján határozták meg.)

Az általános művelődési központok helyét és szerepét a művelődési rendeletekben nyilvánvalóan lehetetlen lenne egységes szempontok szerint leírni, mint ahogyan a művelődési rendeletek maguk is igen sokfélék lehetnek. Érdemes azonban kitérni egy gondolat erejéig az ÁMK-k művelődési tevékenységeinek formáira. A Művelődési Intézet berkein belül *Lipp Márta* végzett el egy olyan vizsgálatot, amely öt megye általános művelődési központjainak (közművelődési intézményegységeinek) és művelődési házainak tevékenységszerkezetét vizsgálta. A felmérés egyik leglényegesebb megállapítása az volt, hogy a rendszeres művelődési közösségek működtetése az általános művelődési központok művelődési tevékenységeinek csupán egyharmadát adja, szemben a művelődési házakkal, amelyek tevékenységszerkezetében ezek a közösségek a tevékenységek felét, helyenként több mint a felét teszik ki. Ebből következően az ÁMK-kban nagyobb az alkalmi rendezvények aránya (durván egyharmad ez is) a művelődési házakéhoz viszonyítva (ez ott körülbelül egynegyed). Az pedig valószínűleg senkit sem lep meg, hogy az általános művelődési központok tevékenységeinek közel harmada (ezzel, ugye, meg is van a három harmad) valamilyen módon az intézményi (leggyakrabban az iskolai) élethez kapcsolódik (jó esetben, jó pedagógiai programmal abba szervesül).

Nem véletlen, hogy az általános művelődési központok találkozásánál a szabályozás igénye ilyen erős volt. A szabályozás ugyanis pénzt (is) jelent. Az ugyan teljesen világos, hogy egy ÁMK akkor működik jól, ha közművelődési tevékenységeinek megrendelői között ott szerepel a teljes intézményi klientúra (hogy ilyen bonyolult módon fejezzük ki azt a tényt, mely szerint az ÁMK-kban a gyerekek és az ott dolgozók egyaránt közvetlenül fejezhetik ki kulturális igényeiket), ugyanakkor arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy egy ÁMK-nak igyekeznie kell vonzáskörzete spontán (a szónak abban az értelemben, hogy nem pedagógiailag szer-

vezett) művelődési igényeit is kielégíteni, ezen folyamat gerjesztője lenni. Mindkét folyamat pénzbe kerül, tudjuk ezt is jól. Nagy tehát a tétje annak, mire vállal garanciát az önkormányzat. Elfogadja-e a művelődési tevékenységek beépülését (ennek vágyát, célját, tervét) az oktatási folyamatokba, hajlandó-e, képes-e finanszírozni az ÁMK-k speciális feladataiból, tevékenységeiből valamit, s ha igen, milyen mértékben, mennyit.

(Sajnálatos módon a csepeli művelődési rendelet e vonatkozásban nem foglalkozik külön az Általános Művelődési Központtal. Kitér ugyan az iskolai, oktatási folyamatokba beépülő művelődési tevékenységekre, ám az általános alapelveken túl semmit nem mond ezek finanszírozásáról. Ebben a vonatkozásban az ÁMK tehát nem tűnik ki a művelődési házak közül, a finanszírozási elvek könyörtelen logikája a szó szoros értelmében bedarálja az oktatási és művelődési folyamatok egységesítésére irányuló erőfeszítéseket. Persze kérdés, vajon az ország általános művelődési központjainak közművelődési intézményegységei közül hány rendelkezik előírt bevételi kötelezettséggel?) (4)

Habent sua fata libelli...

Hasonló (azaz elsősorban pénzügyi) problémák állították a figyelmet középpontjába az utóbbi esztendőkből az ÁMK-k könyvtárait is. Minthogy a kulturális törvény külön nem rendelkezik az úgynevezett kettős funkciójú könyvtárakról, egy olyan új alkulhelyzet teremtődik, amelyben az általános művelődési központok könyvtárai két irányban is megkísérelhetik érvényesíteni érdekeiket, szélesíteni mozgásterüket.

Egyfelől szorítják őket az iskolai könyvtárakkal szemben támasztott új igények. A megváltozott társadalmi-gazdasági körülmények, az értékrend gyökeres átalakulása, az oktatásra vonatkozó új elképzelések nem hagyhatták érintetlenül az iskolai könyvtárak koncepcióját sem. Szerencsére a könyvtáros szakma felkészültebben tudta fogadni az átalakulást,

mint a közművelődés más területei általában. Amit paradigmaváltásnak nevezünk a közművelődés helyét és szerepét illetően a korábbiakban, az iskolai könyvtárak elméletében már a rendszerváltás előtt megfogalmazódott. A kilencvenes évekre már kiérlelt koncepciók szóltak a médiatárrá s azon túl az iskolai forrásközponttá alakulásról. (5) Ezekben az elképzelésekben a könyvtári fejlesztések ígéreténél is erősebben fogalmazódott meg a könyvtárak mint helyszínek az oktatásra visszasugárzó demokratizmusa. (Egy informatikai rendszerbe, mint amilyen az iskolai könyvtár is, pedagógus és diák ugyanolyan viszonyban lép be: nem feltétlenül a tanár tudásátadó és a diák befogadó, hanem – jó esetben – a kölcsönös tanulásirányítás jellemzi kapcsolatukat. Fokozottan igaz lehet ez a számítógépen keresztül történő tudáselsajátítás esetén, hiszen adott esetben a diák több ismerettel rendelkezik az új technológia kezelését illetően, mint az új helyzethez még nem teljesen hozzászokott tanára.)

Másfelől az ÁMK-könyvtárak előtt ott áll az úgynevezett nyilvános könyvtárrá alakulás esélye. Ha az ÁMK-könyvtár a korábbiakban kettős funkciójú könyvtárként működött, akkor ez az új helyzetben nyilvánvaló előnyöket jelent (ugyanis a gyűjtőkör kialakítása, a szolgáltatások kiépítése során ezek a könyvtárak már a korábbiak során is folyamatosan igyekeztek a lakossági igényeknek megfelelni, a teljes értékű közművelődési könyvtár funkcióját betölteni). Az elvárások és kihívások e széles terepén széles skálája adódik a házon belüli és házon kívüli alkuknak is. Ezúttal nem csupán a kettős funkciójú könyvtár nyitvatartási rendjének kialakításáról, a szolgáltatások kiépítéséről, az anyaintézmény pedagógiai elvárásairól van szó, hanem mindarról a széleskörű támogatásról – kezdve az oktatási központi támogatásoktól (normatív hozzájárulás) a tanulók tankönyvvásárlására adott kötött felhasználású összegeken át az úgynevezett közművelődési és könyvtári érdekelt-ség-növelő támogatásig –, amely az általános művelődési központok könyv-

tárainak is a fejlődés biztató kilátásait ígéri. Ám nem úgy, mint a korábbiakban: ezekért a pénzekért meg kell harcolni! Cselekvésre kell mozgósítani az összes segítőkész partnert, házon belül és kívül egy-aránt: az alku ezen a téren különösen fontos.

(A helyi művelődési rendelet megalakítása során értelemszerűen nagy harcok folytak az önkormányzattal a közművelődés finanszírozási alapelveiről. A szakmának „első körben” két fontos területen is sikerült álláspontját elfogadtatnia a fenntartóval: a rendelettervezetbe bekerült, hogy a közművelődési intézmények nem kötelezhetők éves költségvetésük 30 százalékánál magasabb bevételre, valamint hogy az önkormányzat érdekelt-ség-növelő támogatásaira elkülöníthető összegének minimuma az önkormányzati költségvetés eredetileg előirányzott főössze-gének 0,075 százaléka legyen (szemben a tervezett 0,05% százalékkal). Mindkét megfogalmazás a művelődési házak, illetve a könyvtárak mozgásterét tágitotta volna valamelyest: sajnos, a rendelet végleges szövegében már csak az előbbi javaslat maradt benne. Az alkufolyamat néha veszteségekkel is jár.)

És végül...

Nyilvánvaló, hogy ahol a rendelet már nem szabályoz, ott az alku mezsgyéje kezdődik. Bár az önálló gazdálkodás jószereivel már csak papírforma, elvileg még marad tér a manőverezésre, a művelődési és oktatási folyamatok pénzügyi hátterének olyan kialakítására, amely hatékonyan szolgálja az említett folyamatokban részt vevő valamennyi intézményegység érdekét. Ebből a nézőpontból szemlélve egy ÁMK tevékenységeit, rögtön kiderül, hogy a művelődési és oktatási folyamatok finanszírozása olcsóbb, mintha ezek elkülönült intézmények elkülönült feladatai volnának. (Csupán a félreértések elkerülése végett jegyzem meg, hogy ezzel nem a művelődési házak szerepét kívánom lebecsülni: az elmúlt évtized megmutatta, hogy művelődési házaink hálózata kiállta

a rendszerváltás megpróbáltatásait, s hogy képes a tartalmi-formai megújulásra egyaránt.) S minthogy ez a relatíve olcsóbb oktatási és művelődési finanszírozás számszakilag is kimutatható, a játszma újraindulhat. Kissé messze kalandoznánk választott témánktól, ha az oktatás jelenlegi helyzetét, a megújulásra törekvés nagy erőfeszítéseit, a konzervatív, poroszkolarendszer továbbélő hatásait is belevenénk jelen elemzésünkbe. A NAT körül

mostanában fellángolt viták, a nem is olyan régen elkészített, legitimált pedagógiai (ÁMK-kban pedagógiai és művelődési) programok, az iskolán belüli és ki-vüli pedagógusi és általában véve társadalmi aktivitás mind-mind egy-egy megnyilvánulási formája annak a nagy folyamatnak, amelyet az oktatási és művelődési paradigmák nagy rendszere általalakulá-sának mondhatunk. A NAT tervezett változtatásai remélhetőleg nem lesznek olyan

erősek, hogy visszafordítsák, megtorpanásra késztessek azokat az értékes pedagógiai programokat, amelyeknek az emberi lelkekben rejtőző hajtó-energiáit ezúttal nem hatalmi szóval idézték meg, hanem szakmai konszenzuson alapulva törtek a felszínre.

A tét ezúttal a jövő évezred ÁMK-inak stratégiai átalakulása. Képesek lesznek-e ezek az intézmények végrehajtani a nagy áttörést, s művelődési tevékenységeiket olyan hatékonyan illeszteni az oktatási folyamatokhoz, hogy azok példaértékűen követendők legyenek? Képesek lesznek-e művelődési paradigmáikat úgy alakítani, hogy helyi társadalmuk elvárásainak is

eleget tegyenek, de ne adják fel azon elveiket, amelyek nem fogadják el a művelődési tartalmak egyetlen fokmérőjeként a piaci sikerességet? Képesek lesznek-e túllépni az iskolai oktatáson, amennyiben az egész életen át tartó tanulás színterei lesznek, képesek lesznek-e az iskolai oktatáson belül maradni, amennyiben az iskola tartalmi megújulásának is gerjesztői lesznek? Az angolszász országokban számtalan példát találhatunk e folyama-

A művelődési és oktatási folyamatok finanszírozása olcsóbb, mintha ezek elkülönült intézmények elkülönült feladatai volnának. (Csupán a félreértések elkerülése végett jegyzem meg, hogy ezzel nem a művelődési házak szerepét kívánom lebecsülni: az elmúlt évtized megmutatta, hogy művelődési házaink hálózata kiállta a rendszerváltás megpróbáltatásait, s hogy képes a tartalmi-formai megújulásra egyaránt.) S minthogy ez a relatíve olcsóbb oktatási és művelődési finanszírozás számszakilag is kimutatható, a játszma újraindulhat.

tokra. Az iskolai színjátszás, az irodalmi és történelmi játszóházak, a néptánc és történelmi társastáncok, a drámajáték, a kézművességek, a könyvtári ismeretszerzés legkülönbözőbb formáinak beépülése az oktatásba nemcsak a pedagógiai hatékonyságot növelik, de a gyermekben elültetik a személyiség és társadalom nagy összhangjának (meglehet, kissé idealizált) modelljét, amelyet rendszerint csak úgy mondunk: szabadság. S mint-

hogy ezidáig az érdekvégyesítés lehetőségéről, a saját magunk által az alkufolyamatok során elérhető pozíciókról esett szó, zárjuk most gondolatainkat a vesztesekre tekintve (hiszen nem minden alkunk lehet sikeres) azzal a gondolattal, hogy a szabadság akkor is igen megbecsülendő érték, ha nem jár túlságosan nagy haszonnal.

Rajtunk múlik, lesznek-e az ÁMK-k a szabadság szigetei.

Jegyzet

(1) *Bajai Ősz – Innovatív általános művelődési központok találkozója*, 1998. 8-33. old.

(2) PÓCZE Gábor: *Let's play ÁMK! Avagy: hogyan lesz (nem lesz) nekünk általános művelődési központunk?* Új Pedagógiai Szemle, 1991/1. szám

(3) Az említett passzus így szól: „Kiindulópontunk, hogy a kultúra viszonyrendszer, amely az ember és az általa teremtett objektívációk (a tárgyi, szellemi, erkölcsi világ) kapcsolatait írja le. A rendelet ezt a viszonyrendszert Csepel szociokulturális, infrastrukturális, környezetkulturális állapotából kiindulva tartja értelmezhetőnek, s ennek jegyében fogalmaz meg

olyan garanciákat, amelyek ezek fejlesztését szolgálják. Jelen rendelet szövegezésében a fenti elvek alapján kultúra alatt azt a kapcsolatrendszert értjük, amely elsősorban a művészeteket az ismeretek befo-

gadási, elsajátítási módjait, a mindennapi életmód, az életminőség, a társadalmi magatartás megnyilvánulási formáit érinti. (A felsorolás nem jelent fontossági sorrendet!) Így közművelődési tevékenységek alatt értjük azt a kultúraátadó, illetve kultúraelsajátító viszonyt, amely elősegíti, hogy a művészeti befogadás és alkotás, a művelődési értékkepző folyamatokban (technikai-termelési, tudományos, művészeti, erkölcsi, vallási stb.) való részvétel, az emberek mindennapi beállítódása, viszonya a kultúrához oly módon erősödjön, hogy általa a benne résztvevő szociális felelősséggel rendelkező, teljes értékű emberi lényé válhasson.”

(4) A helyi művelődési rendelet tervezetében az alábbi szöveg szerepelt: „A közművelődési intézmények és az ÁMK közművelődés-könyvtár intézményegysége nem kötelezhetőek éves költségvetésük 30

Európai biztonságpolitika tanárszemmel

Melyek az Atlanti Szövetség 1997 utáni kihívásokkal teli szakaszának jellemzői? Milyen az élet egy katonai főhadiszálláson? Mit várhat el az atlanti közönség fegyveres fenyegetés esetén a Szövetségtől? Efféle kérdésekre kapott választ az a tanári delegáció, mely a múlt esztendő végén meghívást kapott a brüsszeli NATO-központra.

A NATO magyar nagykövetségének meghívására a középiskolai oktatásban és a tanárképzésben résztvevő tanárok delegációja utazott Belgiumba. A meghívás célja az volt, hogy a résztvevők személyes tapasztalataik és élményeik alapján tájékoztathassák a tanulói ifjúságot a NATO működéséről és a szervezet fejlesztési elképzeléseiről. A brüsszeli központban és a Mons-i főhadiszálláson tett látogatás során megismerkedhettek az Atlanti Szövetség stratégiájával, alapvető célkitűzéseivel, a koszovói háború utáni békefenntartás feladatával. Az Iskolakultúra 1998. 4. számának több tanulmánya foglalkozott a madridi csúcstalálkozó kapcsán a NATO történetével, szervezeti felépítésével. Jelen sorok írója mint a küldöttség tagja arra vállalkozik, hogy a legfontosabb előadások tartalmáról tájékoztassa az olvasót és egyben beszámoljon az elmúlt időszak főbb politikai és kato-

nai történéseiről. A NATO emblémáját formázó szobor a mögötte álló épülettel és a tagországok zászlóival a közelmúlt politikai eseményei kapcsán minden televízió néző előtt ismert környezet. A szigorú biztonsági előírások után – belépőkártya, mágneskapu stb. – a delegáció előtt is megnyílt a központ, egyben a magyar misszió székhelye is. Itt tartottak előadásokat a küldöttségnek s itt került sor a nagykövetség munkatársaival történő találkozóra.

A szövetség történetéről, alapvető feladatairól, szervezeti felépítéséről, a katonai és a politikai döntések egymást erősítő szerepéről szólt bevezető előadásában a NATO politikai összekötője. Az Atlanti Szövetség alapvető célkitűzése megalapításakor (1949-ben) a tagországok biztonságának megteremtése volt. A kelet-nyugati politikai szembenállás ezt követően negyven évig tartott. A hidegháborús idő-